

== ÉBRESZTŐ IRÁSOK ==

== 7. ==

EMBERFÉSZKEK

IRTA:
KRISTON ENDRE
EGRI SEGÉDPÜSPÖK

AZ ACTIO CATHOLICA ORSZ. ELNÖKSÉGÉNEK MEGBIZÁSÁBÓL
KIADJA: KORDA R. T. BUDAPEST, VIII., MIKSZÁTH KÁLMÁN-TÉR 3.

ÁRA 20 FILLÉR.

KRISTON ENDRE:

EMBERFÉSZKEK

AZ ACTIO CATHOLICA ORSZÁGOS
ELNÖKSÉGÉNEK MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA:
KORDA R. T. BUDAPEST, 1935.

**NYOMATOTT: KORDA R. T. NYOMDÁJÁ-
BAN, BUDAPEST, VIII., MÁRIA-UTCA 42.**

HAZAFELÉ A NAGY NAPOK UTÁN.

Zakatol a gőzös Budapestről a búzatermő falvak felé. Nem keresztes gyors, mert azok hazavitték már a vidékről összesereglett jó falusiakat, hanem olyan minden este induló rendes vonat, amely most leginkább azokkal van tele, akik a huszonötödik jubilaris Katolikus Nagygyűlésnek mind a három napján végig kitartottak.

— No kántor uram, nem adnám egy borjas tehénért, hogy itt lehettem! — szólal meg Daragó Gábor, a verebesi bíró.

— Hej, pedig ugyancsak kellett ám noszogatni bíró uramat, hogy rászánja magát erre a pesti útra, — felel Balta Bálint, a verebesi kántor.

— Nem tagadom. De jövőre már kötéllel sem foghatnak otthon, — válaszol Daragó. — Bár itt lehetett volna az egész falu! Kivált a házasulandók, de a meglettkorú emberek, asszonyok is. Okulhattak volna a sok szép szóból.

— Hiszen csak ne volna a mi falunk annyira eldugott helyen! Meg aztán ne teremne olyan szörnyű magas fán az utiköltség! — sóhajtozza Balta Bálint.

Egy-két perc múlva megint csak megszólal Daragó Gábor:

— Ha én olyan tanult, okos ember volnék, mint kántor uram, bizony szétszórnék vagy egy szekér-

deréknyi áldást a falunk népére abból, ami most itt ránk hullott ezen a szépséges három napon.

— Mond valamit bíró uram, — felel Balta Bálint, és látszott a szemén, hogy tüzesedik benne a népszerű kötelességérzet.

— Felérne az egy kiadós májusi esővel, — mondja lelkesen Daragó. — Bölcs oktatásokat hallottam én már kántor uramtól a magyar történetből, a műtrágyázásról; az egészségápolásról, miről. Tessék elhinni, aranyat érne a falu népének az olyan oktatás, hogy a házasság szentségét miképpen kell megbecsülni? Hiszen a mi falunkban sem úgy van már, mint régen. A mi apáink el sem tudták volna még gondolni, hogy a hites feleségökkel holtig ne éltek volna hűségesen együtt. Az a szeleverdi Kaszás Pista meg a mult hónapban verte el a feleségét a háztól, osztán mikor megpirongattam érte, hát hetykén visszavágta, hogy ne fájjon amiatt az én fejem, majd szétválasztja őket a törvény. Meg aztán melyik portán hancurozik most kilenc gyerek, mint ahányan mi voltunk a szegény apám házánál?

Látszott a Balta Bálint arcán, hogy a boltjában van már Daragónak. Ez meg kívágta a legerősebb ütőkártyát:

— Nekem is van még eladó lányom. Isten őrizzen, hogy az is úgy elhibázza az életsorját, mint az a másik.

— Hát a jövő vasárnap délután, — szólal meg Balta Bálint, — szívesen elbeszélgetek arról, amit a nagygyűlésen hallottunk.

— Kezet rá, kántor uram, kezet rá! — sürgeti lelkesen Daragó. Amikor aztán összeparoláztak, meleg szóval mondott köszönetet:

— Áldja meg érte a jó Isten!

Többet aztán nem is beszélgettek. Hiszen más-kor ilyen késő este mélyen alusznak már. Most is el-ringatta őket az egyhangú vonatzakatozás. Pitymallott, mire felébredtek. Az utolsó vasúti állomástól a kántor két szürkéje kanyargott be velők a rossz, rázós úton Verebesre. Mindentől távoleső kis falu ez a Verebes. A plébános is, a jegyző is 14 kilométernyire lakik innen; de ha az őszi eső megered, akkor az a 14 kilométer háromszor akkora távolság. Az ilyen község-nek alig lehet nagyobb szerencséje, mint ha jó kántor-tanítója van. Balta Bálint uram pedig még a jók közt is a legjobb: valóságos atyja, nevelője, oktatója a falu népének; az istenfélő, munkás, hasznos, szép életnek meg igazi eleven, vonzó példaképe. Évtizedek óta kántoroskodik már a községben. Meg tudná olvasni a tíz ujján azt a néhány családapát, — ezek közt Daragó Gábort is, — akiket még nem ő tanított írni, olvasni, hanem az elődje, a megboldogult édesatyja.

Mikor ismeretterjesztő előadást hirdettek a falu-ban, azt rendesen az iskolaudvar kapufélfáján írták ki, meg a keresztutca szegletén, a hirdetőtáblán. De most Daragó Gábor még arról is gondoskodott, hogy a kis-bíró az adóintéssel meg a Szántó Mihályék elveszett malacával együtt azt is kidobolja, hogy vasárnap dél-után 5 órakor a Katolikus Olvasóköriben Balta Bálint kántortanító úr arról tart előadást, hogy mit látott, hallott Budapesten, a Katolikus Nagygyűlésen?

AZ ELSŐ VASÁRNAPDÉLUTÁN.

KÁNTOR URAM A TAPASZTALATOKRÓL.

Szűknek bizonyult az Olvasókör. Ajtót, ablakot ki kellett nyitni, hogy a kiszorultak is halljanak valamit. Csendet intett Balta Bálint, aztán avval kezdte, hogy hálát ad a jó Istennek, amiért ezen a jubiláris Katolikus Nagygyűlésen elejétől végig részt vehetett. Életének alig lehet ennél szebb emléke. Elmondta aztán, hogyan sereglett össze a mintegy hatvanezerre gyarapodott lelkes tömeg az ügetőversenypálya óriás területén, száz meg száz lengő zászló hosszú sorának tágas félkörébe. Jöttek az ország előkelői, jöttek az ország püspökei, özönlött a papság, a városi és falusi nép, feltűnt a hercegprímás bíbor díszje, felhangzott a Jöjj el, Szentlélek Isten! esdeklő éneke, tízezer gyermek égbeszálló énekhangját zengték szerte az óriás téren a hangnagytűk . . . Szentmise után messze harsogó Dicsértessékkal kezdi a hercegprímás megnyitó beszédét, majd a Pápa öszentsége követi, aztán a vallás- és közoktatásügyi miniszter, majd a 34 esztendő során tartott 24 Katolikus Nagygyűlés érdekes krónikása, Zichy János gróf . . . Röviden azt is megemlítette Balta Bálint, hogy ki miről beszélt? Leírta azután a tündérálomba illően szép szentséges körmenetet a főváros lobogódiszes utcáin, a győri

püspök úr megragadóan szép prédikációját az ország-ház terén, aztán a következő két nap eseményeit, egész a hercegprimás úr záróbeszédéig, amely kell, hogy felrázzon és munkára serkentsen minden magyar katolikust . . .

Amikor mindezeket színesen, megkapóan, érdekesen elmondta Balta Bálint, hogy szinte szájtátva hallgatták, akkor felemelte a hangját és hangsúlyozva tette fel a kérdést:

— Aztán mit gondolnak, miért volt mindez? Az a temérdek okos szó, az a szemkápráztatóan szép, bátor hitvallás? Miért volt ilyen hasonlíthatatlanul nagyarányú ez a jubiláris nagygyűlés?

Feltette a kérdést, — de nem felelt rá mindjárt, hanem várt vagy egy jó percig. Hej, de hosszú volt ez a perc a síri csendben hallgató seregnek! Szinte az arcokra, a szemekbe ült ki a sürgető kíváncsiság: mondja már, az Isten áldja meg, hogy miért?

Balta Bálint azonban nem egy-két szóval adta meg saját feltett kérdésére a választ, hanem a némaságos mély csendben, halkan így fűzte egymásba a szót:

— Alig van ház a faluban, amelyiknek az eresze alatt egy-egy fecskefészek ne volna, vagy kéményén a golya, kerti bokrán valami éneklő madár ne rakott volna fészket.

Álmélkodva néztek össze az emberek. Szinte az a kérdés ült ki a megnyúlt arcokra, hogy ugyan nem billent félre valami kerék ennek a jó kántor úrnak a fejében? Mi a csudát akar most azokkal a madárfészkekkel?

Balta Bálint azonban nyugodtan folytatta:

— Ezek a madárfészkek mind boldog fészkek. Hanem azok között az emberfészkek között, amelyek

a házakban, a madárfészkek alatt, vagy közelökben vannak, még a mi falunkban is akad már itt-ott egy-egy szerencsétlen, boldogtalan. Másutt, nagyobb helyeken, városokban, ország-világszerte pedig mind aggasztóbb mértékben növekszik a boldogtalan emberfészkek száma.

MIT SÜRGET A LEGFŐBB PÁSZTOR?

— Fájdalmas ezt látni, tudni mindazoknak, — folytatta az előadó, — kik az emberiség javát a szívükön hordják. Legfájdalmasabb a világegyház fejének, a római pápának, aki 1930 december 31-én nagyjelentőségű pástorlevelet intézett a világ összes püspökeihez, lelkőkre kötven, hogy a házasságot, a családnak és a társadalomnak ezt az alapját, mindinkább felburjánzó hibáitól megtisztítani és őseredeti tisztaságába visszaállítani buzgón igyekezzenek.

— Pápa őszentségének erről az igen-igen fontos főpásztori körleveléről, a házasság körül világszerte terjedő hibákról és azok megszüntetésének módjairól tárgyalt a 25-ik Katolikus Nagygyűlés.

— Ahol a családi erényeket tiszteletben tartják, még fogyatékos állami törvények mellett is boldog az az ország. Ahol meg a családi erények zűllésnek indultak, ott a legjobb törvények sem vágthatják útját az előbb-utóbb elkövetkező végpusztulásnak.

— Mert a házasság alapítása nem emberi mű, hanem isteni. Maga a menyei Atya mondta már őszüleinknek: „növekedjete és sokasodjatek, és töltsétek be a földet!” Ime, tehát az emberiség fennmaradása, a gyermekek világrahozatala és felnevelése legfőbb célja a házasságnak. A holtig tartó hűség és fel-

bonthatatlanság pedig olyan szükséges tartozékai, mint a háznak a falak meg a tető. Falak nélkül, tető nélkül nem ház a ház; „holtomiglan, holtodiglan” kitartó hűség nélkül, felbonthatatlanság nélkül, nem igazi házasság a férfi és nő életszövetsége.

— Szentség a házasság, amely az Úr Jézus örök-
érvényű szaván épül fel: „Amit Isten összekötött,
ember azt el ne válassza!”

— A pápai pásztorlevél terjedelmesen és tudományosan kifejti ezeket, — folytatta Balta Bálint, — valamint részletesen tárgyalja azokat a tévedéseket, bűnöket és támadásokat, amelyekkel az emberi gyarlóság harcol a házasság szentségi jellege, egysége és felbonthatatlansága ellen.

— Szentség a házasság, hangsúlyozza a pápai szózat, felbonthatatlan életszövetség. Krisztus Urunk félre nem érthető szavai szerint: „mindaz, aki elbocsájtja feleségét és mást veszen, házasságot tör; és aki férjétől elbocsátott nőt veszen, házasságot tör.” Ime, az Úr Jézus szavai ezek, amelyekben a hitvestársak a tartósság biztosítékát bírják és ez által biztosítja a házassági törvény becsületes megtartása az állam boldogulását. Mert olyan az állam, amilyenek a családok és a családokban az emberek.

— Akik szerint a házasság nem szentség, nem Isten alkotása, hanem csak emberi találmány, azok mindenféle új meg új formáit találják ki a házasságnak, amikor az úgynevezett *ideiglenes, próba- és baráti* házasság törvényes elismerésére törekszenek. Követelik a házasság minden jogát és szabadságát, de a felbonthatatlanságot nem ismerik el és a gyermekáldás ellen bűnösen óvakodnak. — Vitatják a vallástalanság szószólói, hogy egészségi vagy gazdasági okok-

ból hadd maradhassanak meddők az anyák, igyekeznek minél könnyebbé tenni a válást, fajvédelem okából szükségesnek tartják, hogy némelyeket képtelenekké tegyenek az utódhagyásra.

— Feltárja továbbá a pápai pásztorlevél azokat a veszedelmeket, amelyek a pusztán polgári házasságból, a hitvestársak valláskülönbségéből és elválásából származnak az egyesekre és a társadalomra.

— Harmadik, befejező részében nyomatékosan ajánlja a pápai szózat a család megmentésének kipróbált eszközeit, a mély vallásosságot, a hű engedelmességet az Egyház iránt, a következetes oktatást, gondos ránevelést és az élettárs jól megfontolt megválasztását. Sürgeti a társadalom áldozatos gondoskodását a családokról. Vagyis, hogy a sokgyermekes apát ne küldjék el a szolgálatból, hanem hogy inkább adjanak neki nagyobb bért, több fizetést. Szorgalmazza a jobbmódúak kötelességét, az állam hathatós támogatását és célszerű törvényeket a családok érdekében.

— Evvel rövidre fogva elmondtam azt, amit a mi legfőbb pásztorunk, a Pápa őszentsége szükségesnek tart a családi élet épsége, tisztasága érdekében. Külön könyvet lehetne írni ennek a bölcs pásztorlevélnek minden mondatáról. De most nem könyvet írunk, hanem azt hiszem, az lesz célszerű, hogyha valakinek kérdeznivalója van, álljon elő vele, én majd megadom a választ.

A VÁLÁSOKRÓL.

Mozgolódás támad erre a hallgatóságban, aztán valahol hátul megszólal egy borízú hang:

— Ha a házaselek arról győződtek meg, hogy

ők nem egymásnak valók, szinte pokol együtt az életők, mégis csak jobb volna talán, ha szétválasztanák őket.

— Gondoljuk csak végigadolgot, — kezdi a választ Balta kántor úr. Egyeseknek, nem mondom, valami kis időre könnyítene talán az életsorukon, de az ilyen kicsike résen át mennyi temérdek baj áradna a közre, százakra, ezrekre! Gondoljunk csak vissza arra az időre, amikor nálunk sem volt még polgári házasság. Ritka kivételek akkor is akadtak, de akkor az emberek abban a biztos tudatban kötöttek életszövetséget, hogy az holtig tart, semmiképen fel nem bontható. Így hát százszor is megfontolták, hogy kivel kössék össze az életsorukat? Más az, ha Kakuk Mihály kölcsön kéri a szomszédja igáját, hogy a kukoricáját befuvarozza vele, és más, ha örök áron megveszi tőle a szekeret, lovat. Régen a szülők is, mind a két félnek a szülei, nagyon alaposan meghányták-vetették, kímiféle az, akivel a gyermekök fel nem bontható, örök frigyét köt? A leány is jól kinyitotta a szemét, hogy ki fogja majd a fejét bekötni; a legény is ésszel fontolta meg, hogy kivel él majd holta napjáig egy són, egy kenyéren? A házasság felbonthatatlanságának ez a biztos tudata egymagában elég biztosíték volt arra, hogy sok-sok könnyelmű, elhamarkodott, csak a testi szépséget néző, vagy a vagyont ókumláló, persze aztán előbb-utóbb szerencsétlen házasságkötést már jó eleve megakadályozzon.

— Ellenben most, amikor a balul megalkotott magyar házasságjogi polgári törvények szinte filléres gyorsan szállítják a könnyű elválást, olyan gyorsan, hogy az csak az istentelenségével kérkedő Szovjet-oroszországban gyorsabb és könnyebb, akkor bizony

sokan gondolkoznak úgy, hogy mit töprengjek sokat, hiszen ha nem sikerül, majd elválok. Első férjnek, feleségnek jó lesz. A másodikat már majd gondosabban választom. Gombház, ha leszakad, lesz más! Hej, pedig aki olyan könnyen „házasodik” újra meg újra, rendesen ráillik a mondás, hogy süvegen sapkát cserél.

— Milyen égbekiáltóan bűnös, könnyelmű játék ez az élettárs életboldogságával, halhatatlan lelkével! Hiszen az emberséges, jóézésű ember ha kalapot vagy csizmát vesz, még azt is gondosan választja ki, mert hordani kell majd, hát jól álljon a fején, ne szorítsa a lábát. Még a kutyáját sem tudná egykönnyen elverni a háztól, nem hogy a feleségét, a gyermekei édes anyját.

— Az már igaz! — morajlott a helyeslés a férfiak sorából.

— Később, a házaselet tizedik, huszadik, akár ötvenedik esztendejében is, — folytatta Balta Bálint, — éppen a felbonthatatlanság tudata, a legbiztosabb elhárítója a házaselet felbomlásának. Kisebb-nagyobb összekoccanások úgyszólván mindenütt akadnak, még a legszeretőbb házaselek közt is. Olykor még azon is összeperelnek, hogy eladják-e a borjut, vagy felneveljék? De azért nem vágják mindjárt ketté az abroszt, mert tudják, hogy ha törik-szakad, ha kibékülnek, ha nem, őket csak az ásó, kapa választhatja el egymástól, — így hát, ha nehezen is, de elviselik egymás természetét. — Ha meg a válást a törvény, — világi törvény, — könnyen lehetővé teszi, akkor bizony már maga az ilyen törvény szinte biztatás, de legalább is veszedelmes alkalom a meggondolatlan házasságkötésre.

— A valóság tehát az, hogy nem a válás megenge-

dése, hanem annak éppen eltöltése legszilárdabb óra a házasság boldogságának. Előfordul, hogy a leggondosabb kiválasztás ellenére is rosszul sikerül a házasság. De hát Istenem! más csapás is érheti az embert. Van, akinek a fél szemét lőtték ki, van, akinek a karját vágták le. Az ilyen csapást is kénytelen elviselni az ember. A rosszul sikerült házasság csapását is, de ezek miatt ezer meg ezer más családi fészek békéjét, nyugalomát veszélyeztetni bizony nem szabad!

— Vajjon helyes volna az, ha az állam arra biztatná a házaseleket: ha megúntad a hitvestársadat, légy hűtlen hozzá, akkor én nemcsak elválasztalak tőle, hanem a törvényesség palástját is ráborítom házasságtörő, új viszonyodra? Helyes volna ez? Hiszen akkor az állam felbujtó és bünrészes lenne olyan bűncselekményekben, amelyek nemcsak Isten törvényébe ütköznek, hanem egyenesen a családi élet megrontását, és ezzel a társadalom, a nemzet bomlását siettetik. Pedig a válás könnyű lehetősége bizony erre biztat, erre ösztökél.

— Az elvált férfi sorsa is szánsalomraméltó. Hát még az elvált asszonyé, aki pedig a nevét, személyét, szépségét, fiatalságát odaáldozta a férjeurának, — most meg elűzték, mint valami rossz cselédet. Hová menjen? Vissza a szülői házba? Megkéséríteni a szüleit, akik esküvője napján olyan boldogok voltak? Mosolygó kis gyermekeire ha ránéz, nem tud rájuk visszamosolyogni, mert tudja róluk, hogy az atyjuk él ugyan, de mégis félárvak, apátlanok ők szegények. Ő meg éjjelente titkon könnyeivel áztatja a párnáját, hiszen holtig homlokán ég a szégyenbélyeg, hogy: elvált asszony vagyok!

— No, de ha elválík az apa meg az anya, mi

lesz a gyermekneveléssel, ami a házasságnak nagyfontosságú célja? Micsoda engedelmisséget tanul az a gyermek az Isten törvényeinek nem engedelmeskedő szüleitől? Sorsa szánalmasabb, mint a félárváé, mert az kegyelettel őrizheti meghalt atya vagy anyja emlékét, kisírhatja keservét a sírhalma felett, de ő olyan félárva, aki atyjának vagy anyjának nem a halála, hanem a bűne, az erkölcstelensége miatt jutott erre a szánandó sorsra. Valóságos harctér a lelke az ilyen gyermeknek, harctér, amelyen az apának és anyának háborúskodása dúl. Romba is döntenek benne minden nemesebb érzést. Ne csodálkozzunk, ha az ilyen gyermek hazudozó, színlelő, gyűlölködő lesz, hiszen egyik szülő a másik ellen hangolja a szerencsétlent, aki szíve-lelke, természetes vonzalma szerint egyiknek is, másiknak is hízelegve iparkodik megnyerni a szeretetét. Tanulságos volna tudni, hogy az elvált szülők gyermekei közül hányan züllöttek el, és hányan lettek meghasonlott lelkű, zord, sötétkedélyű börtöntöltelékek? — Rendesen kiskorban kezdődik ez az életátok, de befellegzi az egész földi élet égboltozatát.

Nagyon megsajnálтам a minap egy szegény kis fiút. Még is mondom a nevét: Kaszás Laci. Arra jártomban látom, hogy keservesen sír szegény.

— No kis öcsém, miért tört el a mécses?

— Megvert az édesapám, — mondja szepegeve.

— Biztosan rossz voltál, — felelem én.

— Csak azt mondtam, hogy nagyon szeretném már látni az édesanyámat.

— Szegény fiúcska! Elagyabugyálja az apja — azért, mert látni szeretné a világga üzőtt édesanyját!

De a könnyű válás keserves átka nemcsak az

elvált házaspárokat, nemcsak a gyermekeikre nehezedik ám, hanem miránk is, az adófizető polgárokra. Mert mennyivel kevesebb költségbe kerülne az igazságszolgáltatás, ha a mi adófilléreinkből fizetett bírák nem vesződnének annyi temérdek válóperttel! Csak egy esztendőben, 1929-ben, 14.500 válópert tárgyalt a világi bíróság ezen a csonkká zúzott kis Magyarországon. 1932-ben 13.276 válópert tárgyaltak a magyar bírák, de csak 7009-el tudtak elkészülni. A fiatalok bíróságának is az elvált szülők gyermekei adják a legtöbb munkát, hogy a javítóintézetek, árvaházak fenntartásáról ne is beszéljünk.

— Isten szándéka szerint áldás a gyermek a családban, de az emberi gonoszság ma sokszor már azért is irtózik ettől az áldástól, mert a könnyű elválásnak kellemetlen akadálya, nehezítő kolonca.

— Amikor a polgári házasságot és annak könnyű felbonthatóságát törvénybe iktatták, avval érveltek, hogy felszabadítják így az embereket. Az elmúlt 40 esztendő megtanított rá, hogy milyen gyönyörűen felszabadították!

MIT MONDANAK A SZÁMOK?

— A számok, ezek a mindennél meggyőzőbb bizonyítékok, kétségtelenül igazolják, micsoda megrendítő erkölcsi rombolásnak a forrása volt 40 év óta a kötelező polgári házasság? 1894-ben, amikor még a régi rend szerint az állam is az egyházi házasságkötést tartotta polgárjogilag érvényesnek, 1000 házasság közül még csak 8—9 házasság bomlott fel jogerős elválással. 1900-ban 1000 közül már 20, 1910-ben 45, 1920-ban 55, 1922-ben 73! Tehát *megnyolcszorozódott* az elválások száma! 1904-ben Nagymagyarországon 1143

katolikus vált el; 1930-ban, a harmadrésznyi csonkaországban már 3118, tehát 1975-el több! 1904-ben még csak minden 75-ik katolikus házasság bomlott fel, — ma már minden 16-ik! Csak az 1932-ik évben 2347 gyermek maradt a szülők elválása következtében családi tűzhely nélkül! Mennyi boldogtalan, züllésnek kitett, szegény magyar gyermek!

— Ujabban, úgy 1925 óta, mintha csökkenőben volna a válások száma. Ámde ez csak megtévesztő látszat, mert most már a bírósággal is mind kevesebbet törődnek, hanem csak úgy egyszerűen faképnél hagyják egymást a házastársak, ami az erkölcsi züllésnek még aggasztóbb előhaladása.

— A szent evangélium teljes szigorral tiltja a válást és újraházasodást. Sőt nemcsak tiltja, de meg is bélyegzi, házasságtörésnek, bűnös viszornak nevezi azt. Maga az Úr Jézus mondta: „Amit Isten egybekötött, ember el ne válassa!” . . . „Aki elbocsájtja feleségét és mást veszen, házasságtöréssel vét ellene. És ha az asszony elhagyja férjét, és máshoz megyen, paráználkodik.”

— Józanul nem lehet tehát kételkedni abban, hogy a kereszténység a leghatározottabban tiltja a válást és újraházasodást. Azt, hogy a házaselek különváltan éljenek, vagyis ne lakjanak együtt, fontos okokból olykor megengedi az Egyház, de a *házassági kötelek* ilyenkor is fennáll és a különélő feleknek újraházasodniok nem szabad. Minden kis rés nagy veszedelem áradatát zúdítaná az emberiségre, azért az Egyház keményen áll őrt a házasság felbonthatatlansága mellett. Inkább tűrte, hogy VIII. Henrik királlyal együtt az egész nagy angol nemzet elszakadjon az Egyháztól, mint sem, hogy a király érvényes házasságát felbontotta volna.

FELBONTJA-É AZ EGYHÁZ A HÁZASSÁGOT?

Nagy figyelemmel hallgatták ezeket a súlyos szavakat. Aztán egy kis mozgolódás támadt az asszony-nép között. Meg is szólalt egy élteőbb asszony, felvégi Pásztor Gergelyné.

— Kérem szépen, mi úgy tudjuk, hogy a Szekeres Péterék házasságát az Egyház is felbontotta.

— Nem úgy van lelkem, — válaszol rá határozottan a kántor. — Olvasták-e azt a felbontó ítéletet?

— Olvasni nem olvastuk, — mondják az asszonyok, — csak hallottunk róla.

— Én meg olvastam, — feleli Balta Bálint. Nem az van abban az ítéletben, hogy az Egyház felbontja a házasságot, hanem az, hogy az a házasság már akkor sem volt, nem is lehetett érvényes házasság, amikor megkötötték. Az a leány nem a maga akaratából ment feleségül Szekeres Péterhez, hanem az apja, anyja ütéssel, veréssel kényszerítette hozzá. Kitagadással, a háztól elűzéssel fenyegették, ha ellenkezik. Nem felbontásról van itt szó, hanem arról, hogy mivel az egyik fél soha nem egyezett bele abba a házasságba, hát az a kényszerített házasság soha nem volt, nem is lehetett valódi, érvényes házasság.¹

— No de a válásról eleget beszéltünk. Más valami kérdeznivalója van-e még valakinek?

— Engedelmet kérek, — köszörüli a torkát a harcsabajuszú Kakuk Mihály, — de nagy most a

¹ Ez magyarázza meg, hogy amíg hazánkban a világi bírák évente legalább 4—5000 házasságot bontanak fel, addig a kat. Egyház évente legfeljebb ha 20-at nyilvánít kezdettől fogva semmisnek és érvénytelennek.

szegénység, szörnyű nehéz most a sok gyermeket felnevelni.

— Erre majd mához egy hétre adom meg a választ, — mondta kántor uram. Hanem akkor már csak a házaspárok, a férjek és feleségek jöjjenek ide, mert csak nekik fog szólni a válaszom.

A MÁSODIK VASÁRNAPDÉLUTÁN.

Egy hét múlva újból benépesült a Katolikus Olvasókör. Daragó Gábor maga állt az ajtóba a mogyorófpálcával, aztán éberén vigyázott, hogy mások, mint házassélek be ne furakodjanak a hallgatóság közé. Ha valami legény, vagy leány igyekezett volna befelé, keményen rászólt:

— Nem lehet fiam! Majd ha megházasodol, vagy férjhez mégy. Ma csak olyan jöhet ide, aki páros.

Kakuk Mihály éppen hallotta ezt.

— Engem csak beereszt bíró uram, nekem van oldalbordám. Meg aztán tulajdonképp nekem adják ma a feleletet. No meg lesz még más kérdeznivalóm is! — mondja nagy sunyítva.

Kakuk Mihály akadály nélkül bemehetett.

A HÁZASSÁG ÉS A GYERMEK.

Megérkezett a kántor is, leült az asztalhoz, ráköszöntötte hallgatóságára a Dícsértesséket, aztán megkezdte a mondanivalóját.

— Felelettel tartozom a multkori kérdésre, hogy örüljenek-e a szülők a sok gyermeknek, vagy féljenek tőlük? Erre tulajdonképp elég volna avval az egyetlen kérdéssel felelni, amelyet a nagygyűlésen Tóth Tihamér dr. egyetemi tanár úrtól hallottunk: „Ki látott

már olyan madarat, amelyik csak azért rak fészket, hogy az üresen maradjon, vagy egyetlen nyiszlett fióka nyöszörögjön benne?"

Helyeslő morajlás zúgott végig a hallgatóság seregében. Kapor Ferencből ki is tört a helyeslő megelégedés:

— No, ezt eltalálta!

— A házastársak sem csak azért élnek együtt, mert kellemes nekik ez az együttélés, hanem hogy betöltsék az Isten rendelését: „Növekedjete és sokasodjatok!” A természetes halandóság, a háborúk, ragályos betegségek, elemi csapások folyton ritkítják a sorainkat. Az emberek így megfogvatkozott létszámát a házastársak természetes termékenysége pótolja ki. Ezért tette Isten teremő hatalmának részesévé a házastársakat, hogy becsületes, tisztességes házasságok által fenntartsa az emberiséget. Ha nem így volna, akkor a törvényes házassági élet is csak folytonos megszégése lenne Isten hatodik parancsának. Azért akármilyen szándékos megakadályozása a házasság termékenységének, ha csak nem alapul kölcsönös beleegyezésen, időleges vagy állandó önmegtartóztatáson, bűn és erkölcstelenség. Bűn Istennel szemben, bűn a házasságok és bűn a gyermekek szempontjából.

— Mennyi örömtől, mennyi szülői boldogságtól fosztják meg magukat az ilyen bűnből részes házasságok, azt mi tudjuk, akik, hála Istennek, sok jó gyermeket neveltünk fel. Mert nemcsak kiskorában, felnőtt korban is sok nemes öröm forrása a gyermek. Szánalmas a sorsa az olyan öreg embernek, asszonynak, aki, mint a száraz fatörzs, egyedül, vigasz, támasz nélkül él a világban. Nekünk, hála Istennek, minden reményünk megvan rá, hogy jó gyermekeink hálás szeretetük-

kel, szíves gondoskodásukkal aranyozzák majd be az életünk alkonyát.

— A házasság termékenysége nek szándékos meg gátlása bűn a gyermekkel szemben is. Mi lett volna mi velünk, ha szüleink ilyen bűnösen akadályozták volna meg a világrajöttünket?

— Jó, hát legyen egy vagy két gyermek, — mormolja valaki a szögletből, de sok ne legyen.

— Nem okos beszéd ez, akárki mondta, — feleli rá Balta kántor. — Miért egye majd az az egyetlen gyermek előbb a testvérielenség, később majd az árvaság keserű kenyerét? Kőszívű kegyetlenség a gyermeket legtermészetesebb játszótársaitól, testvéreitől fosztani meg, akiket pedig Isten neki szánt. Rá tudnék mutatni akárhány példára, hogy egy vagy két gyermeknek a felnevelése mennyire rosszul sikerül. A legjobb szülő sem pótolhatja azt az üdvös hatást, amellyel a testvérgyermekek egymás nevelésére befolyanak.

— Aztán magyar ember, magyar asszony az, szereti az igazán a hazáját, aki bűnösen abban mesterkedik, hogy mentől kevesebb magyar legyen? Hiszen gonoszabb az ilyen az országrabló ellenségnél, mert az legalább a háborús békekötés erőszakosságával rabolta el az ezeréves haza kétharmadrészét, de az ilyen házastársak meg a rablók által még meghagyott harmadrészt pusztítják titkon, bűnösen, mint a szű a fát, rágják a nemzet életfájának még a csonkán maradt törzsét is. Nem azon igyekeznek, hogy környező ellenségeivel szemben megerősödjék a megritkult magyarság, hanem tovább sorvasztják, tovább gyengítik, hogy éhes ellenségeinek könnyű martaléka lehessen. Magyar ember az, hazafi az, aki e földre tiport nemzet életcsiráit megölni nem átalija?

— Ha általában mindenütt csak egy gyermek maradna a házastársak után, akkor mihamar felére sorvadna a nemzet; két gyermek sem szaporodás még az előbb-utóbb sírba térő szülők helyett; csak a harmadikkal kezdődik a több honpolgár, több katonának való, több adófizető, több munkás kéz.

— Mi lesz abból az országból, amelyikben évente több koporsó szükséges, mint bölcső? Mi lesz, ha az egyke, amelynek bűnös rendszerében hazánk, más államok népével összehasonlítva, a legelsők közt van, felére apasztja a lakosságot? Hiszen minden magyar ember után ötnek kellene maradnia, hogy a környező ellenséges népeknek a számát elérjük. A nemzet öngyilkosságának szörnyű bűnében menthetetlenül részes azért az a szülő, aki az egykével, vagy a gyermekáldás bármilyen mesterséges apasztásával kegyetlenül, hazafiatlanul tovább sorvasztja a Trianonban még meghagyott harmadrészét az ezeréves nagy Magyarországnak. Nem lehet Isten áldása azon a családon, amelyben semmibe sem veszik, sőt gonoszul kijátsszák Isten parancsát: „Növekedjete és sokasodjatok!” Vesztébe rohan az az ország, amelyben a családok nem termőfák, hanem száraz ágak.

— Két gyermek közül — tapasztalás szerint — gyakran elviszi az egyiket, ha nem mind a kettőt, valami ragályos betegség. Akkor előáll a szülőkre a gyermektelenség, a megmaradt gyermekre a testvérietlenség vigasztalan állapota. Az igazán boldog, együttérző családok rendesen népeseek. Nagy embereink rendesen sok testvér közt nőttek fel. A mi hercegprímásunk is népes család 11 gyermekének egyike. Liziói kis szent Teréz, akinek négy apáca-nővére

most is él, és akinek megszámlálhatatlan tisztelője van, 9-ik gyermek volt.

— Vannak akik, egészségi okokra hivatkoznak. Erről röviden csak ennyit: az orvosok közt csakugyan sokan vannak, akik óva intenek a bőséges gyermekáldástól, de a legtöbb azért teszi ezt, mert tudja, hogy ilyen tanácsot, ilyen véleményt várnak, kívánnak tőlük. Komoly, tudós nőgyógyászok szerint éppen a természetellenes házaselet, a bűnös óvakodás veszedelmes az egészségre, és a legtöbb női betegség éppen ilyen okokra vezethető vissza. Ritka esetben csakugyan veszedelmes lehet az anyára az áldott állapot. Ilyenkor a komolyan keresztény gondolkozású házaspár tagadja meg a test hajlamát, — de Isten szent törvényét meg ne szegje! Buzgó hitéletű, imádságos lelkű férfiak, feleségek egész biztosan meg tudják hozni egymásért ezt az áldozatot. Az olyan orvosoknak, akik mást tanácsolnak, sokat elbír a lelkiismeretük. Nagy felelősség terheli e részben a szülész nőket, a bábákat is, ha Isten törvényébe ütköző tanácsokat adnak, vagy a gyermekszületés megakadályozásában vétkeesen közreműködnek.

— De mikor olyan nehéz az élet! Olyan gyötrelmes gondot ad a mindennapi kenyér! — vetik ellen a gyermekzajtól mentes, kínos csendben sopánkodó szülők. — Erre az a válaszom, hogy nemcsak a városokban, de a falvakban is éppen a jobbmódúak félnek a több gyermektől. Ahol két-három szobát nem is laknak, ahol hat ökor szánt és három tehenet fejnek, ott a három tehén tejét akárhányszor csak egyetlen kis nyápic gyerek fogyasztja. Rendesen ott több a gyerek, ahol nincs üresen álló szoba, ahol nehezebb a megélhetés.

— Nem szabad bűnösen meggátolni a gyermek-

áldást, azért, mert „nagy a szegénység, nem bírjuk el-
tartani, felnevelni a sok gyereket.” Fájdalmas ok ez,
de nem mentő ok. Ha csakugyan nincs a gyerekek
számára elég kenyér, akkor a keresztény vallás tanácsa
csak az lehet, hogy akkor éljetelek lemondó önmeg-
tartóztatásban. Ámbár én mindig úgy tapasztaltam, hogy
a közmondás szerint „ahol nyulacskát ad az Isten,
füvecskét is ad hozzá.” Ismertem egy nyolclánygyermekes
apát, aki bizakodva mondogatta, hogy minden malac-
nak akad majd dörgölődő fája, — aztán fel is nevelte,
férjhez is adta mind a nyolc leányát.

— Ha nyomasztók az anyagi gondok, ha éhez-
niök kell a szülőknek is, testi éhségök áldozata mellé
adják hozzá az önmegtartóztatás áldozatát, — de embert
ne öljenek, se felnőtt embert, se magzatnyi kicsinyt,
mert az örök Bíró, a teremtés Ura, Istene, ezt is számon
kéri majd tőlük!

— Azt mondják erre, hogy nagyon nehéz ám az
az önmegtartóztatás. Bizony az ugyancsak nehéz, kivált
az ugyanazon négy fal közt élő férjnek, feleségnek. De
a következetes vallásos élet különben sem csupa cukros
sütemény, vagy gondtalan kényelem, hanem az bizony
komoly, mindennapi kereszthordozás. Ha a mi Meste-
rünk, Istennek földre szállott Fia, bárányszelíd meg-
adással hordozta a maga keresztjét, mi, ha komolyan
követni akarjuk őt, nekünk is megadással kell a magunk
keresztjét viselnünk.

— Annyi bizonyos, hogy ahol Isten törvényét
becsületesen megtartják, ott rendesen boldog a családi
fészek; ahol meg semmibe sem veszik Isten hatodik
parancsát, ott még a cifrálkodó jólét is rendesen csak
elkendőzése a sívár boldogtalanságnak.

— Hiába, a házasságnak Isten szándéka szerint,

a nemzet boldogulása érdekében, „a teremő szeretet mőhelyének kell lennie, és nem a szenvedélyes érzé-
kiség lebujának; új élet bölcséjének, nem a halál
koporsójának.” „Tisztelettel nézzünk azért az áldott
állapotban lévő asszonyra, mert a betlehemi anya
koronájának egy sugara ékesíti őt. És emeljük fel
szavunkat az olyan asszonyok ellen, akik jobban szeretik
a macskát meg az ölebet, mint a tulajdon gyermeküket,”
mert ezek bűnösen felejtik, hogy a nemzet jövője a
gyermek és pusztulása az üres bölcső. Azért aki oka
annak, hogy a bölcső üresen marad, kenyéradó hazája
ellen súlyosan vétkezik. Szörnyű felelősség terheli
szándékos okozóit annak, hogy ma már átlag minden
ötödik magyar házasság meddő, gyermektelen!

— Azt a parancsot is mennydörgés és villámlás
közt hirdette ki Isten Sína hegyén, hogy: ne ölj! És
nem csak az utonálló rablógyilkosok számára hirdette
ki, hanem mindenkinek, az orvosoknak, a bábáknak,
— az apáknak, az anyáknak is! Mert borzasztó szó
az is, hogy rablógyilkos! De ez rendesen idegenek
életét oltja ki. Ezerszer borzasztóbb a gyermekgyilkos!
Pedig nincs enyhébb megnevezés azoknak az apáknak,
anyáknak a számára, akik éppen annak az életnek a
csiráját irtják ki, amelyet általuk szándékozott a Teremő
a teremtet világba bevezetni. Milyen büntetés vár az
ilyen gyilkosokra?! Az ilyenek még azt merik mondani,
hogy óhajtják a revíziót, a régi történelmi Magyarország
újra kikerekedését? Hiszen ők azt művelik itthon, béké-
ben, amit a háborúban a gyilkoló ellenség: pusztítják
a magyart.

Pihenőt tartott Balta Bálint e súlyos szavak után.
Aztán feltette a kérdést, hogy van-e még valakinek a
házasságra vonatkozó kérdeznivalója?

— Nekem volna még, — mondja Kakuk Mihály.
— A katolikus is keresztény meg a kálvinista is, mind a kettő egy Istent imád, miért rosszalja hát a mi Egyházunk a másvallásúval való házasságot?

A VEGYESVALLÁSÚAK HÁZASSÁGA.

— Hogy miért ellenzi a mi Egyházunk a különböző vallásúak házasságkötését? — kezdi a válaszát Balta Bálint. Legfőképpen azért, mert a katolikus jegyes mindig avval a vallásos hittel, meggyőződéssel köt házasságot, hogy a házasság szentség, holtig tartó, felbonthatatlan. Az a másvallású meg hite szerint azt tartja, hogy a házasság nem szentség, nem felbonthatatlan, hanem csak szerződés, amely felbontható. Milyen igazságtalan már ez a felfogásbeli különbség is a katolikus féllal szemben! Hát ha még el is választja őket a polgári törvény! Ilyen esetben a katolikus felet holtig köti hite, meggyőződése szerint az oltár előtt tett esküje, a másvallású fél meg, a saját hite, vallásos meggyőződése szerint, akadály nélkül köthet új házasságot. Nem égbekiáltó méltánytalanság ez a katolikus féllal szemben?

— Különben erre a kérdésre tulajdonkép nem is én fogok felelni, hanem ez a kis könyv, amely jutalomdíjat is nyert, olyan sikerülten van megírva.

Kántor uram kis füzetet húzott elő a belső zsebéből, abból olvasta fel, hogy mit mondott az öreg plébános Túri Kovács Jánosnak, akinek az Anna leányát a kálvinista Kallós Pista készült feleségül venni.

— Lássa gazduram, — kezdi az öreg pap, — ha ökröt, lovat vesz, gondos szemmel ügyel rá, hogy összeillő pár legyen. Annál inkább kell, hogy a ház-

felek is összeillők legyenek! Nemcsak szemre, hanem méginkább lélekre. Ami az egyiknek kedves, drága, szent, az kell, hogy a másiknak is kedves, drága, szent legyen. Nekünk milyen szent, milyen drága az Oltáriszentség, a mise, a gyónás, az Isten anyja, a Boldogságos Szűz! — A másvallásúak meg hogyan vélekednek, hogyan beszélnek ezekről? Mi szent Péter utódjának, egyházunk fejének tiszteljük a római pápát, ők meg milyen becsmérléssel, hogy ne mondjam, milyen gyűlölködéssel vannak iránta! Magát a házasságot is mi szentségnek, holtigtartó, felbonthatatlan életszövetségnek tartjuk; ő szerintük pedig csak közönséges szerződés az.

Az igazán boldog házaselet nemcsak a kölcsönös vonzalmon, szereteten, a sokszor hamar tűnő szerelmen épül, hanem a lelkeknek igaz, benső összhangján. De lehet-e ott ilyen lelki összhang, ahol épp a legszentebb dolgokról ellentétesen gondolkoznak? Előbb-utóbb kiütöközik ám ez az ellentét, ha mindenik fél becsületesen tartani és gyakorolni akarja a maga vallását. Amikor asztalhoz ülnek, keresztet vet az egyik, — a másik meg görbe szemmel nézi már a keresztvetést is. Egyik gyónni, áldozni megy, a másik meg ostobaságnak tartja a gyónást, bálványimádásnak az Oltáriszentséget és annak vételét a szent áldozásban. Egyik meg akarja ünnepelni az Úrnapiját, Péter és Pál apostolok ünnepét, szent István király, Nagyboldogasszony napját . . . szóval a katolikus ünnepeket; de hogy tartsa meg, mikor a másik rossz szemmel nézi azt, zúg-morog érte, és „csak azért is” megy ki mezei munkára, szántani, vetni, trágyát hordani?

Milyen lesz az ilyen családban a gyermekek vallásos nevelése, mikor a gyermekek az anyjuktól ilyen

példát látnak, az apjuktól meg amolyat? Ha egyezniök kell a házasfeleknek abban, hogy szeretik a hazát, tisztelik a nemzetünk nagyjait, — ó, akkor a hitben, a vallásos élet gyakorlatában is nagyon-nagyon kíváncsi a lelkek együttérzése, zavartalan összhangja! Hiszen egy Istent imádunk, az igaz, de az egy Istent imádó vallások között mégis milyen nagy-nagy különbségek vannak! Ellenben milyen jó, milyen szép az Kovács gazda, mikor a férj, feleség, meg a gyermekek mind együtt mennek gyónni, áldozni, együtt éneklük az úrnapi körmeneten, hogy: Üdvözlégy Oltáriszentség, csodálatos szent Istenség!

Túri Kovács János helyeslően bólongatott, de aztán csak kibökte, ami a szívéen feküdt:

— Mind így van ez kérem alásan. Hiszen intettem én is erre a lányomat, amennyire tudtam; de ilyenkor csak ríva fakad, aztán azt mondja, hogy már ő bizony vagy holtig pártában marad, vagy mégis csak ahhoz megy, akihez a szíve húzza.

— Értem, értem, — mondja az öreg pap, — pedig lássa, sem a katolikusok, sem a protestánsok nem örülnek ám a vegyesházasságnak, mert mindegyik előre sejtí abban a maga hívének lelki veszélyeit. Hiszen a tapasztalás igazolja, hogy a vegyesvallásúak házasságából sokkal több bomlik fel, vagy lesz szerencsétlen, mint az egyvallásúak házassági frigyéből. Hanem ha már meg kell lenni, hogy a különböző vallású menyasszony meg vőlegény házasságot kössenek, ilyenkor kénytelen előre biztosítani a katolikus Egyház, hogy az ő hívét a másik soha ne háborgassa a vallása gyakorlatában, továbbá, hogy a házasságukat csakis a katolikus Egyház szertartása szerint áldassák meg, aztán hiteles közokirattal, (úgynevezett reverzáissal) kötelezze

magát a nem katolikus fél, hogy minden gyermeküket a katolikus vallásban fogják nevelni. A katolikus Egyház ugyanis nem teheti azt, hogy engedékenységevel azoknak a számát gyarapítsa, akik tőle elpártoltak, elszakadtak, és még az elnevezésükkel is azt vallják, hogy protestálnak ellene.

Akik pedig ezeket a feltételeket nem teljesítik, az olyan vegyesvallású feleknek a házasságát bizony nem áldhatja meg, nem is tarthatja egyháziilag érvényesnek a katolikus Egyház. Sőt ha az ilyen módon házasságra lépett katolikus férfi, vagy nő gyónni, áldozni akar, engedetlenségének büntetéséül kénytelen tőle az Egyház a szentségek kiszolgáltatását is megtagadni. Sokak szemében, tudom, túlszigorú, az érdekelteknek bizony fájdalmas parancs ez, — de szükséges védelme az Egyház hitelveinek. Kénytelen vele az Egyház, mert minden kivétellel, minden engedékenységgel maga alatt vágná a fát.

Túri Kovács megvakarta a füle tövét, aztán felsóhajtott:

— Hej, hej! Miért is nincs egy valláson mind, aki magyar!

— Négyszáz esztendővel ezelőtt még úgy volt, gazduram! Aki magyar volt és keresztény, az csakis katolikus lehetett, mert hiszen szent István király óta nem is volt itt addig más keresztény vallás, mint a katolikus. De most már nem úgy van! . . .

Nagyon elgondolkozva, nehéz szívvel indult hazafelé Túri Kovács János.

Kántor uram befejezte az olvasást, félre tette a könyvecskét, várt egy kicsit, mert tudta, hogy kívált a fiatalasszonyok oldalát fúrja ám a kíváncsiság. Kenderes Józsiné nem is állta meg, hogy meg ne kérdezze:

— Tessék már megmondani, hogy hozzá ment-e Túri Kovács Anna ahhoz a kálvinista legényhez?

— Hozzá, lányom, hozzá, — mondta kántor uram.

— Aztán hogy folyt az életsoruk?

— Bizony nagyon, nagyon rosszul. Gyötrelmes volt az életök.

De most ne kanyarodjunk el ilyen mellékútra. Hanem aki a Túri Kovács Anna nagyon tanulságos történetét ismerni akarja, a jövő héten 20 fillérért megveheti a szövetkezeti boltban ezt a kis könyvet, amelynek az a címe, hogy „Mikor csak a szívek találkoznak.” Irta Balázs Erzsébet. Több példányt rendeljek majd Egerből, az érseki lyceumi nyomdából, mert azt szeretném, ha minden lányos anya és minden eladó lány elolvassná. Nem bánja meg, aki elolvassa: okul belőle.

A NAGY CÉLKITŰZÉS.

— A Katolikus Nagygyűlés legfontosabb tanulságát a hercegprímás úr záróbeszédében hallottuk. Ha a magyar katolikus világ, keserű tapasztalatok alapján meggyőződött arról, hogy a családok romlásának és az erkölcsök ebből folyó általános züllésének bajforrása az 1894. évi 31. törvény által kötelezővé tett polgári házasság, akkor minden katolikus ember érezze elháríthatatlan, szorgos kötelességének, hogy ennek a törvénynek a megváltoztatásáért tegyen meg minden tőle telhetőt. Mint *katolikusok*, hűségesen ragaszkodjunk Krisztus Urunknak és az ő Egyházának vonatkozó törvényeihez, és mint *a magyar haza polgárai*, törvényes eszközökkel szorgalmazzunk a polgári házasságra és a polgári elválásra vonatkozó törvénynek a célszerű módosítását.

— Hiszen minden bizonynyal a hitetlen, vallástalan, szabadelvű szellem kártékonynak bizonyult gyümölcse a polgári házasság. Európaszerte divathóbort volt ez akkor, amikor behozták, de akik vallásosan éreztek és gondolkoztak, akkor is elszántan küzdöttek annak törvénybe iktatása ellen.

— Amikor a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot, akkor még csak a keresztény-zsidó házasságokra vonatkozó formájában, a képviselőház szótöbbséggel elfogadta, az 1883. év végén került először ez a javaslat a mostani felsőház elődjének, a főrendiháznak

a döntése alá. Simor János hercegprimás hatásos beszédében fejtette ki, hogy ez a törvényjavaslat nem a keresztény család eszményeinek útján jár. Új intézményt, új szövetkezést akar, amelynek a házasság nevét adja, de amely szövetkezés messze esik a keresztény házasság fogalmától. A házasság nem állami szolgálat, hanem megbízatás Istentől az ő teremtető működésében. Azért az államhatalomnak nincs joga ily módon beleszólni a házasság kérdésébe. — Haynald Lajos bíbornok, kalocsai érsek nagyhatású beszédében a liberális szellem kártételeire, az ijesztő elpogányosodásra mutatott rá, és óva intette a főrendeket, hogy a romlás zsilipjeit felemeljék. — Schlauch Lőrinc szatmári püspök, a későbbi bíbornok, főképp azt fejtette ki, hogy a javaslat mennyire sérti a nép vallásos meggyőződését. A javaslat ellen szavazott valamennyi római katolikus érsek, püspök, főapát. Végeredményben 103-an szavaztak a javaslat mellett, 109-en ellene, s így a főrendiház a javaslatot 6 szótöbbséggel leszavazta. Az áldott emlékü Zichy Nándor gróf ekkor is, később is, szinte emberfeletti tevékenységgel igyekezett a keresztény katolikus elveket megvédelmezni. — A következő év elején újból felterjesztette a képviselőház a főrendiházhoz ezt a javaslatot és ekkor azt a főrendek 9 szótöbbséggel, (— mellette 191, ellene 200 szavazattal, —) újból elutasították.

Mindenfelé heves viták folytak a polgári házasság körül. Egyik fiatal, (közismerten rendetlen házaseletű) képviselő mindenképp igyekezett megnyerni a polgári házasság eszméjének egyik tiszt, öreg képviselőtársát.

— Miért nem akarod megszavazni, bátyám, a polgári házasságot? Hiszen az olyan helyes, okos, modern dolog!

— Azért öcsém, válaszolt emez, mert a tolvajok véleménye nem irányadó abban, hogy a pénzszeke-nyekre milyen zárat csinálganak?

— Évek során át folyt aztán a liberális sajtóban a hangulatkeltés a polgári házasság törvénybeiktatása érdekében. Szapáry Gyula gróf kormánya még nem tudott megegyezni a polgári házasság kötelező volta tekintetében, Wekerle Sándor azonban, mikor 1892 novemberében, mint új miniszterelnök bemutatkozott, bejelentette, hogy a kormány a kötelező polgári házasság mellett foglal állást. Zichy Nándor gróf, Eszterházy Miklós Móric gróffal együtt, bejárta az országot, katolikus gyűléseket tartott, katolikus ujságot alapított, és Budapesten 1894 elején nagy tiltakozó gyűlést rendezett az egyházpolitikai reformok ellen. Maga XIII. Leó pápa külön pásztorlevélben foglalt állást a polgári házassággal szemben. Mikor aztán a kötelező polgári házasság javaslata felett a főrendiháznak 1894 május 15-én döntenie kellett, a Zichy Nándor által megszervezett ellenzék 139 szóval 118 ellen, tehát 21 szótöbbséggel, elutasította a javaslatot; de mikor a képviselőház azt a főrendiháznak újból visszaküldte, 11 nap múlva, 128 szavazattal 124 ellen, tehát 4 szótöbbséggel, a főrendiház is elfogadta azt. Ne feledjük azonban, hogy a kormány közben kineveztetett 4 új főrendet, olyanokat, akikről holt bizonyos volt, hogy a javaslat mellett foglalnak állást. Erre a Wekerle-kormány megbukott, s utána a Bánffy Dezső báró kormánya következett. A király, I. Ferenc József, soká vonakodott a kötelező polgári házasságról szóló törvényt szentesíteni, míg végre ez is megtörtént.

— Azért mondtam el ezeket, mert mindebből világos, hogy maga a pápa, főpapjaink, a katolikus vezető

férfiak, mily elszántan küzdöttek a polgári házasság törvényerőre emelése ellen. Sőt említsük meg elismeréssel, hogy a másvallásúak közül Péchy Tamás luteránus egyházgondnok vallásellenesnek tartotta a polgári házasságot, sőt emiatt ki is lépett a szabadelvű pártból. Tisza Kálmán volt miniszterelnök a kálvinisták nevében szintén elhárítólag nyilatkozott, dr. Kohn budapesti főrabbi pedig a hívő zsidók nevében emelte fel tiltakozó szavát.

— Ime, mindazok, akik vallásosan éreznek és gondolkoznak, ellene voltak a kötelező polgári házasságnak. Hát akkor kik szavazták meg, kik tették törvénnyé? Nyilvánvalóan azok, akiknek minden más előbbre való, mint az ősi hagyományok, mint az Isten, vallás, egyház.

— Addig jó volt az a házasság, amelyet Isten oltára előtt kötöttek. Polgárjogi következményeit elismerte, megadta az állam az ilyen házasságnak. Most már, 1895 óta, az ilyen házasságot az állam nem ismeri el, hanem csak azt, amelyet az állami anyakönyvvezető előtt kötnek. Ki nem látja, hogy mennyire sérelmes ez a katolikus Egyházra, és hogy 40 év alatt mennyi bajnak, züllésnek, könnyű válásnak, hány életboldogság megrontásának, mennyi gyermek szánandó sorsának, rossz útra térésének lett okozójává?

— A hercegprímás úr javaslatának az a lényege, hogy az egyvallású jegyesekre ne vonatkozzék ezután a polgári házasságról szóló törvény. Vagyis ha két katolikus, két protestáns vagy két zsidó jegyes a maguk vallási törvényei szerint házasságot kötnek, az ilyen házasságot, polgári házasság kötése nélkül, ismerje el az állam érvényes házasságnak és ruházza fel a polgárjogi következményekkel, éppen úgy, amint ez 1895 előtt

volt, és tartsa az állam érvényesnek az ilyen házasságkötést mindaddig, amíg az illető felek vallási törvényei értelmében az érvénytelennek nem fog nyilváníttatni.

— Hogy a különböző vallású feleknek kelljen-e az egyházi házasságkötésük mellett polgári házasságot is kötniök, az egyelőre még eldöntetlenül maradna. De az egyvallásúak vallásuk törvényei szerint, a polgári házasság mellőzésével kössenek házasságot, és válópereikben egyházi törvényeik legyenek az irányadók.

— Nagy előhaladás lenne a jobb irány felé, *ha az állam az egyházi házasságkötést ismerné el egyedül érvényesnek, és azt ruházná fel a polgárjogi következményekkel*; — valamint, ha a válóperes bíraskodást, a házasság érvényességének vagy érvénytelenségének bírói megállapítását, az állam az Egyház kizárólagos jogának ismerné el, és ezt a jogot nem követelné magának. Bíraskodjék az állam a tolvajlás, gyilkosság, becsület-sértés, meg minden más bűn felett, — hanem a házassági bíraskodást és házasságkötést, ezt a szent, vallási dolgot, bízza az Egyházra!

— Olaszországban, Mussolini öntudatosan ébredő országában, már így van! Így rendezte ezt a lateráni szerződés. E szerint „az olasz állam a házasságnak, mint a család alapjának, azt a méltóságát akarja visszaadni, mely az olasz nemzet hagyományainak megfelel, azért az egyházjog által szabályozott szentségi házasságkötésnek a polgári jogkövetkezményeket biztosítja.”

— Ezt javasolta a mi hercegprímásunk is. — Ha én indítványozok valamit a községházánál, vagy az egyházközségi képviselőtestületben, azt rendesen el szokták fogadni. Amikor az ország első főpapja, a hercegprímás látja szükségét, hogy az egyházi házasság-

kötés az úgynevezett polgári kötés nélkül részesüljön azokban a jogokban, amelyekben most a polgári kötés által részesülnek a házasságra lépők, akkor már csak elháríthatatlan, szoros kötelessége minden jóra való katolikusnak, hogy ezt minden igyekezetével elősegítse. Imádkozunk és küzdenünk kell ezért! A magyar törvényhozóknak alig is lehet valami sürgősebb és szebb feladatuk, mint az, hogy, miután meggyőződtek a most érvényben lévő polgári házasságjogi törvények erkölcsüllesztő, rettenetes következményeiről, ezeket a szerencsétlenül megalkotott törvényeket a jobb erkölcsök érdekében bölcsen megváltoztassák. Én már beszélttem is az országgyűlési képviselőnkkel. Ő már tudja, hogy a jövő választáson a verebesiek csak úgy szavazhatnak rá, ha erre előbb határozott, kötelező ígéretet tesz.

— Miután megismertük az ország erkölcsi romlásának legfőbb okát, buzgó, kitartó imánkkal, csüggedetlen, céltudatos igyekezetünkkel, a magunk és utódaink életboldogsága érdekében, egy szívvel-lélekkel azon kell lennünk, hogy Isten segédelmével mielőbb megszüntessük ezt a veszedelmes bajforrást!

Evvel Balta kántor uram be is fejezte a mondani-valóját. Daragó Gábor mindnyájuk nevében megköszönte neki a sok hasznos oktatást, aztán a hallgatók népes serege megilletődötten ballagott haza.

Soká beszélgettek még az emberek azokról, amit a kántor úrtól hallottak. Akadtak olyanok is, akik külön tanácskérés céljából bekopogtattak a Balta kántor ajtaján, emberek, asszonyok, fiatalok, élemedett korúak egyaránt. Mindenki biztos irányba eligazodott lélekkel tért onnan haza.

LEÁNYKÉRÉS BÍRÓ URAMÉKNÁL.

Teltek a hetek, hónapok egymás után. Megvolt a szüret is. Karcos borral hol ennél, hol annál a háznál zajlott fel a lakodalmas vigalom.

Egyszer csak Daragó Juliska nagy lihegve szalad át Balta kántor úrhoz:

— Tisztelteti édesapám a kántor urat, tessék átjönni hozzánk, — szörnyű fontos, sürgős dologban!

Balta Bálint fogta a kalapját, azonnal indult. Közben megkérdezte:

— Csakugyan megveszi apád a Patakiné kenderföldjét?

— Nem a! Inkább elad valamit, — a lányát akarja eladni, — mondja nagy szégyenlősen.

— Ne mondd már, hugom! Szóval: téged.

— Hiszen tetszik tudni, hogy már csak egy szál magam vagyok otthon a gyerekek közül.

— Aztán ki kötné be a fejedet?

— Innen a szomszéd faluból, Mezőtelekről Fejes Károly.

— Fejes Károly? — kérdezte nagy vontatottan Balta Bálint, aztán tágas szemet meresztett hozzá, nagyot nyelt, mert inkább lenyelte most, amit mondani szeretett volna.

Megérkeztek Daragóékhoz.

— Azért kérettem, kántor uram, mert szeretem,

ha okos tanuja van az efféle eseménynek. No öcsém, mondd csak még egyszer, hogy mi szél hozott ide?

— Nem más, — bátortalanzkodott a legény, — nem más, mint hogy feleségül kérjem bíró uramnak a Juliska lányát.

— No mit szól ehhez, kántor uram? — kérdezte Daragó.

— Egyelőre nem igen szólok én semmit, inkább hallgatók, mint aki vizsgáztat, — mondta Balta Bálint.

— Hol ismerkedtetek meg? — kérdezi Daragó.

— A szentmihályi vásáron, — feleli a legény.

— Meg szüretkor, — tette hozzá Juliska szemérmesen.

Közben tempósan pipára gyujtott a két öreg, szívták, szívták nagy szóltalanul; hol egymásra néztek, hol a fiatalokra. Aztán végre Daragó Gábor szólalt meg:

— Arra felelj nekem öcsém, — közben meg-szürkálta a dohányt a pipában, — arra felelj, mert ez a legfontosabb . . .

Fejes Károlyról az izzadság csurgott, hogy ugyan mire kell most választ adnia? Biztosan arra, hogy hány hold földje van? Mennyi adósság van ráterhelve? Vagy tán, hogy kiszolgálta-e már a katonasort? Iszik-e, kártyázik-e?

Ellenben Daragó egészen más kérdést tett fel.

— Azt akarom tudni, kedves öcsém, hogy . . . hogy . . . szereted-e a mákos csíkot?

Akármilyen komolyan volt feltéve a kérdés, Fejes Károly bizony csak tréfára vette. Olyan vihogós kedvvel válaszolt:

— A mákos csíkot? He, he! Az igazat megvallva, azt az egyet éppen nem szeretem, — hanem a túrós gombócból alig győzők eleget enni.

— Nohát ha a mákos csíkot nem szereted, — megínt egy percnyi hallgatás, — akkor nem is adom hozzád a lányomat. Nem én!

Se holt, se eleven lett a leánykérő. Juliska is álmélkodva nézett az apjára. Csak a Balta Bálint homlokára ült ki a távolba célzás megértésének a nyugalma. Némán bólongatott.

— De hát kedves bátyám, ne figurázzon már az ilyen életbevágó komoly dologban, — kérlette Fejes a szigorú apát.

— Nagyon komolyan beszélek én, öcsém, — mondta Daragó. — Előbb-utóbb perpatvar lenne abból, hogy a lányom a kedvenc ételét tálalná fel, te meg undorodva fordulnál el attól.

— Majd csak ráfanyalodom valahogy, — próbálkozott Fejes.

— Hiszen ha csak éppen ilyen ételféléről lenne szó, öcsém! De sok egyéb ilyen mákos-csik-féle is bajt okozhat ám köztetek. Te például olyan templomba jársz, amelyiknek kakas van a tornyán, az én lányom meg azt a templomot szereti, amelyiken kereszt ragyog. Ő gyónni, áldozni szokott, tiszteli az Úr Jézus édesanyját meg a szenteket; a római pápát Krisztus Urunk földi helytartójaként becsüli, — te meg bizony egészen másképp gondolkozol mindezekről. Úrnapján a lányom szokta felékesíteni az egyik körmeneti oltárt, te meg akkor szántani mégy . . .

— Száz szónak is egy a vége, megmondom őszintén öcsém, nem vagytok ti egymásnak valók.

— Hát ha reverzálist adnék, — mondja Fejes Károly úgy félhalkan.

— Igaz, akkor legalább az én vallásomra lenne keresztelve minden unokám, akár lány, akár fiú. De,

— és ennél a szónál felemelte a hangját Daragó Gábor, — de hogy nevelnéd te jó katolikusnak a fiadat, az én unokámat, amikor a te lelki meggyőződésed egészen más?

Kínos csend ülte meg a szobát.

Felállott Daragó, kétszer, háromszor végigjárt faltól-falig, azután odament Fejeshez, egész közelről szembenézett vele, és mélyen remegett a hangja, amikor mondta:

— Nézd öcsém! A példaszó szerint a kampónak a horgasa jó, a beszédnek meg az egyenese. Megmondom azért egyvilágosan: nem egymásnak teremtett titeket a jó Isten. Jól teszed hát, ha olyan feleségnekvaló után nézel, aki — a túrósgombócot szereti. Ez az utolsó szavam hozzád.

Szegény Fejes Károly szégyenkezve köszönt, — aztán kitámolygott, mint a borbeteg.

Alig tette be az ajtót, zokogás hangzott fel. Persze nem a kántor úr sírt, hanem Juliska, szegény.

Odament hozzá az atyja, egy darabig nagy férfi-kezével némán simogatta a szép fekete haját, majd könnyes arcát a két tenyere közé fogta, úgy tette fel a kérdést:

— Elhiszed-e, édes lányom, hogy én nagyon szeretlek téged?

— Azt én sohasem tagadtam, — hangzott pityergősen a válasz.

— Elhiszed-e, hogy most is csak a javadat akartam?

— Azt akarta biztosan édesapám.

Erre némán, melegen homlokon csókolta a lányát, akinek a könnyes szeme szegletében átfutó mosoly derűje villant fel.

— Majd kiharancsolja a jó Isten azt, akit neked szánt, Juliska! Amiatt ne fájjon a fejed!

Kántor uram mondta ezt, aztán hazaballagott. Az ajtóból visszaszólt még: — Szép vizsga volt bíró uram, gyönyörködtem benne.

Mult egyik nap a másik után; mikor esett, mikor kiderült. Az a nap is megjött, amelyik Juliskának a régi nótás kedvét megint csak meghozta.

Akkor is dudorászva gyomlált a kertben, amikor kántor uram szép szál fiatalemberrel együtt nyitotta rá a kertajtót.

— Nézd csak Juliska, ez a derék legény is Mezőtelekre való. Szabari Sándornak hívják. Lépes mézet akart nálam venni, de az enyém már elfogyott. Tinálatok lesz még tán eladó.

A Szabari Sándor éles szeme mindjárt meglátta, hogy nemcsak méz van itt eladó, hanem egyéb is!

Megvette a mézet, becsomagolták, elment; — de a búcsúzó tekintetéből látszott, hogy majd visszajön még.

Távozása után azt mondja Balta Bálint úgy hamiskásan:

— Juliska! Ez a helyre legény szereti ám a mákos csíkot.

— Nekem is kedvenc ételem, — mondta Juliska szemlesütve, mosolygósan.

A következő héten megint beállított Szabari Sándor, mert hát . . . nagyon jó volt a méz, — de már elfogyott. Megint venni akar. Látszott, hogy megragadt már a lépesszőn.

Nemsokára meg az özvegy édesanyjával jött el. A kántorhoz hajtottak. A tisztos öreg asszony mihamar feltette a kérdést:

— Mondja kántor uram, jó pár lenne-e ebből az én fiamból meg a Daragó Juliskából? Mert úgy látom, hogy a fiamra nagyon rámelegedett a szíve kánikulája.

— Olyan jó pár, hogy hét vármegyében sem akad még ilyen összeillő két fiatal lélek.

Átmentek Daragóékhoz. Szó szót ért, végre is Balta Bálint kérte meg a Juliska kezét a Sándor számára, szép, komoly, ünnepélyes szavakkal; de nem állhatta meg, hogy a végén hozzá ne tegye: — mert mind a ketten nagyon szeretik a mákos csíkot.

Daragó Gábor most nem gyújtott pipára, nem is tett fel semmi firtató kérdést, hanem egymásba tette a két fiatal kezét, aztán meghatottan ennyit mondott:

— Adja Isten, kedves gyermekeim, hogy boldog pár legyetek!

A megindultság percei multával a boldog vőlegény evvel a kéréssel fordult Balta Bálint felé:

— Amikor elindulunk az új élet útján, adjon nekünk, kántor uram, útravalónak valami jó tanácsot.

— A Szentírásból veszem azt, — szólott Balta Bálint: „ne nyugodjék le a nap haragotok felett!”

— Ejnye, kántor úr, — mondja szemrehányóan Juliska, — azt hiszi tán, hogy mi veszekedni fogunk?

— A ti asztalotokon is meg fog csörrenni a kanál, édes lányom. — Hanem ha valami szépet, jót tapasztaltok egymáson, ne fukarkodjatok az elismerő, dicsérgető szóval. A férj dicsérje meg a felesége főztjét, meg hogy milyen szépen mos, vasal, kertészkedik. Az asszony meg az ura dologszeretetét, templombajárását, korcsmakerülését, okosságát, erélyét . . . Ne tegyetek úgy, mint akik másokhoz, az idegenekhez szívesek, kedvesszavúak, — otthon meg az élettársukhoz, (nem a mézeshetekben, hanem később, hónapok, évek múlva)

zárkóztak, szófukarok, durcások, mogorvák. Olvastam valahol, hogy ahol a férj és feleség közt beállott egyszer a fájó némaság kínos csendje, ott nehezebb egymással beszélniök holnap, mint ma, nehezebb holnapután, mint holnap. Helyes, igazságos ez? Evvel tartoznak egymásnak azok, akik Isten oltáránál szent esküvessel egymás iránt kölcsönösen holtigtartó hűségre és szeretetre kötelezték magukat? Kedves gyermekeim! Soha se feledjétek, hogy a hűség és szeretet nemcsak az egyik hitvestársra kötelező, hanem a *másikra* is!

— Virágerdőt nem tudtok majd adni egymásnak, de ha mindennap egy-két szál virágot tudtok hinteni egymás életútjára, — nem mindig kerti virágot, hanem inkább olyat, amely a szívetekben nyílik, — akkor bölcsen rendezitek el az életetek sorát. Isten szeme meglepéssel tekint le akkor rátok és áldást osztó atyai szeretetével öröködi felettetek, hogy családi fészketek puha, meleg, boldog legyen, mint a kerti bokor mélyén a madárfészek.

•

Hazamenőben eszébe jutott Balta Bálintnak, hogy elmegy a postára. Utlványlapot kért, 5 pengőt küldött rajta Gyöngyösre a szentferencrendi zárdának, arra a Szűz Mária-szoborra, amelyet a Mátra csúcsán, a Kékestetőn, csonkává zúzott hazánknak ezen az éghez legközelebb eső pontján állítanak. Nagy titkon, csendesen megfogadta ezt magában, ha az ő legkedvesebb volt tanítványának, Daragó Juliskának a páros életbe elindulása óhaja szerint sikerül. Katolikus lelkével erősen hitte ugyanis, hogy a családi erények rohamos züllését Magyarország Védőasszonyának hatalmas közbenjárása fogja megállítani és a magyar házak fedele alatt újból otthonossá tenni a názáreti ház szellemét.

Tartalom.

<i>HAZAFELE A NAGY NAPOK UTÁN</i>	<i>3</i>
<i>AZ ELSŐ VASÁRNAPDÉLUTÁN</i>	<i>6</i>
<i>Kántor uram a tapasztalatokról</i>	<i>6</i>
<i>Mit sürget a legfőbb pásztor?</i>	<i>8</i>
<i>A válásokról</i>	<i>10</i>
<i>Mit mondanak a számok?</i>	<i>15</i>
<i>Felbontja-e az Egyház a házasságot?</i>	<i>17</i>
<i>A MÁSODIK VASÁRNAPDÉLUTÁN</i>	<i>19</i>
<i>A házasság és a gyermek</i>	<i>19</i>
<i>A vegyesvallásúak házassága</i>	<i>26</i>
<i>A NAGY CÉLKITŰZÉS</i>	<i>31</i>
<i>LEÁNYKÉRÉS BÍRÓ URAMÉKNÁL</i>	<i>37</i>

AZ ACTIO CATHOLICA ORSZÁGOS ELNÖKSÉGÉNEK

HIVATALOS KIADVÁNYAI:

1. Útmutatás az Actio Catholica egyházmegyei szervezeteinek működéséhez. (Kifogyott.)
2. A magyar Actio Catholica ügyrendje és tájékoztatója.
3. A magyar Actio Catholica országos munkatervezete az 1933—34. évre.
4. Útmutatás az Actio Catholica népművelési megbízottai részére.
5. Katolikus népművelési tájékoztató.
6. A magyar Actio Catholica országos munkatervezete az 1934—35 évre és az országos Elnökség első beszámolója

Ébresztő írások:

1. füzet. **Katolikus Karitás.** Irta: Mihalovics Zsigmond. (Ára 12 fillér.)
2. füzet. **Krisztus kopogtat a gyárak kapuján.** Irta: Huszár Károly. (Ára 20 fillér.)
3. füzet. **Lehet-e még segíteni az emberiségen?** Irta: Huszár Károly. (A Quadragesimo anno ismertetése. Ára 20 fillér.)
4. füzet. **Mi történik Oroszországban?** Irta: Huszár Károly. (Ára 20 fillér.)
5. füzet. **„A mocsoktalan házasság.”** XI. Pius pápa Casti connubii kezdetű körleveléről. Irta: Dr. Közi-Horváth József. (Ára 30 fill.)
6. füzet. **Az Actio Catholica szelleme.** Irta: Dr. Oetter György teológiai tanár. (Ára 10 fillér.)

Röpiratok:

Micsoda és mit akar a Katolikus Akció?

A mi erőnk: a mi sajtónk. Irta: P. Bangha Béla S. J.

Sajtó Káté. (Gyakorlati útmutatás a katolikus sajtóterjesztés ügyében.)

Egy nagy ígéret. Irta: P. Bangha Béla S. J.

Az Actio Catholica tagozódása. Irta: Mihalovics Zsigmond.

Beszédvázlatok katolikus kultúrestékhez:

1. **Mi az Actio Catholica?**
2. **A katolikus Egyház népnevelő tevékenysége történeti alapon.**
3. **Igaz-e mindig, ami írva van?**
4. **A szociális kérdés.**
5. **A gyermeknevelés legfőbb irányelvei XI. Pius enciklikája szerint.**
6. **Mit akar és mit hirdet a Quadragesimo Anno?**

Egy-egy füzet ára: 10 fillér.

Előkészületben nyolc beszédvázlat a katolikus családok megmentéséről.

Rendeljük meg a következő műveket:

1. **A Katolikus Akció szociális gondolatai** (a világi apostolkodás vezérkönyve). Irta: Huszár Károly. 280 o. Ára 3.— P.
2. **Az 1934. évi lelkipásztori konferencia teljes anyaga.** Az Egyházi lapok külön lenyomata. Ára 1.— P.

Megrendelhetők: az Actio Catholica központi irodájában, Budapest, IV., Ferenciek-tere 7., III. lépcső, I. emelet 8. és a Kordánál.